

Paneoma — Nomerana Telopolo amby Roapolo

Aorian'ny fanekena dia hanao fitaka izy

Jeff Pippenger

2026-03-20

Daniela toko faha-iraika ambin'ny folo, andininy faha-efatra amby roapolo, dia manondro ny vanim-potoana izay hanjakan'i Roma mpanompo sampy amin'ny fahefana fara tampony amin'ny teny hoe “andro.” Ny “andro” iray dia misolo tena 360 taona amin'ny fampiharana ara-paminaniana, ary ireo taona ireo dia nanomboka tamin'ilay ady an-dranomasina malaza indrindra teo amin'ny tantara fahiny, dia ny adin'i Actium tamin'ny 31 tal. J.K. Nisy ady an-dranomasina hafa lehibe kokoa sy nahay paikady kokoa, nefa i Actium no ady an-dranomasina nanan-tantara sy nalaza indrindra noho ny fifandraisany tamin'i Marc Antony sy Cleopatra. Mitovy amin'ny lanjany ara-tantara amin'ny firodanan'ny Rindrin'i Berlin tamin'ny fahatanterahan'i Daniela 11:40, sy ny Tilikambo Kambana tamin'ny 9/11 tamin'ny fahatanterahan'ny Apokalypsy toko faha-valo ambin'ny folo izany; satria rehefa mifidy ireo zava-nitranga ara-tantara Andriamanitra mba hanatanterahana ny Teniny ara-paminaniana, dia ataony amin'ny fomba izay mahasarika ny sain'ny mpihaino betsaka indrindra araka izay azo atao.

Ary rehefa vita ny fanekena taminy dia hanao fitaka izy; fa hiakatra izy ka hihamatanjaka amin'ny vahoaka madinika. Hiditra am-pilaminana izy na dia any amin'ny toerana lonaka indrindra amin'ny faritany aza; ary hanao izay tsy nataon'ny rainy sy ny rain'ny razany izy; hampieleo aminy ny babo sy ny fandrovana ary ny harena izy; eny, hamolavola ny tetiny hanohitra ny fiarovana mafy aza izy, nefa ho amin'ny fotoana voafetra. Daniela 11:23, 24.

Uriah Smith dia mamarana ny fanamarihany momba ny fanekena nifanaovan'i Roma sy ny Makabeo ao amin'ny andininy faha-roa amby roapolo amin'ny fanehoan-kevitra nataony momba ilay vahoaka kely ao amin'ilay andininy.

“Tamin'izany andro izany dia firenena madinika ny Romana, ary nanomboka nanao tamin-kafetsena izy, na tamin'ny hafetsena, araka ny hevitra ny teny. Ary nanomboka teo dia niakatra tamin'ny fison-drotana tsy miato sy haingana ho amin'ilay tampon'ny fahefana izay notratrariny taty aoriana izy.”

“[Voatonona ny andininy faha-roa-polo amby efatra].”

“Ny fomba fanao mahazatra izay nidiran'ny firenena tamin'ny faritany sarobidy sy ny tany manankarena, talohan'ny andron'i Roma, dia tamin'ny ady sy ny fandresena. Ankehitriny kosa Roma dia hatao izay tsy mbola nataon'ny razana na ny razamben'ny razana; dia ny handray ireny fananana ireny amin'ny alalan'ny fomba milamina. Dia naorina tamin'izany ny fomba iray, izay tsy mbola re hatrizay teo aloha, dia ny famelàn'ny mpanjaka ny fanjakany ho lova ho an'ny Romanina. Tamin'izany fomba izany no nahatongavan'i Roma ho tompon'ny faritany lehibe.”

“Ary izay tonga teo ambanin’ny fanapahan’i Roma tamin’izany fomba izany dia tsy nahazo tombontsoa kely avy tamin’izany. Notsaboina tamin’ny fahamoram-panahy sy ny fandefarana izy ireo. Toy ny nahazo anjara tamin’ny remby sy ny babo nozaraina taminy izany. Narovana tamin’ny fahavalony izy ireo, ary niadana tamim-piadanana sy filaminana teo ambanin’ny fiarovana ny fahefana romanina.

“Momba ny tapany farany amin’ity andininy ity, ny Eveka Newton dia manome ny hevitra hoe famolavolana tetika avy eny amin’ireo fiarovana mafy, fa tsy hanohitra azy ireny. Izany no nataon’ny Romanina avy tao amin’ny tanàna mafy orina misy havoana fito nananany. ‘Na dia mandritra ny fotoana iray aza,’ tsy isalasalana fa fotoana ara-paminaniana izany, dia 360 taona. Manomboka amin’ny teboka inona no tokony hanisana ireo taona ireo? Angamba avy amin’ilay toe-javatra aseho eo amin’ny andininy manaraka.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 272, 273.

Nanohy i Smith ary amantarany ho fiandohan’ireo telonjato sy enimpolo taona ny adin’i Actium tamin’ny 31 talohan’i Kristy. Rehefa avy nitana ny andininy faha-dimy amby roapolo i Smith dia milaza izao manaraka izao.

“Amin’ny andininy faha-23 sy faha-24 dia entina midina mankaty an-dafin’ilay fifanekena teo amin’ny Jiosy sy ny Romanina, tamin’ny 161 tal. J.K., isika, ho amin’ny fotoana izay nahazoan’i Roma fanapahana maneran-tany. Ny andininy eo anoloantsika ankehitriny dia mampiseho fampielezan-kevitra mahery vaika hanoherana ny mpanjakan’ny atsimo, dia Egipta, sy ny fisian’ny ady malaza iray teo amin’ny tafika lehibe sy mahery. Moa va niseho teo amin’ny tantaran’i Roma tamin’izany fotoana izany ve ny zava-nitranga tahaka ireo? — Eny, niseho izany. Ny ady dia ny ady teo amin’i Egipta sy Roma; ary ny fifandonana dia ny ady tao Actium. Andeha hodinihintsika vetivety ny toe-javatra nitarika ho amin’io fifanandrinana io.”

“[Marc] Antony, Augustus Caesar, ary Lepidus no namorona ilay triumvirate izay efa nianiana hamaly faty ny fahafatesan’i Julius Caesar. Ity Antony ity dia tonga zaodahin’i Augustus tamin’ny nanambadiany an’i Octavia, anabaviny. Nalefa tany Egipta i Antony noho ny raharaham-panjakana, nefa latsaka ho tra-pahavoazana tamin’ny hafetsena sy ny fanintonan’i Cleopatra, mpanjakavavy vetaveta tao Egipta. Mafy dia mafy ny filan-dratsy niforona tao aminy ho azy, ka nony farany dia noraisiny ny tombontsoan’i Egipta ho azy, nolaviny i Octavia vadiny mba hampifaly an’i Cleopatra, nomeny faritany nifandimby ity farany mba hanomezana fahafaham-po ny fitiavam-bolany, nankalaza fandresena tany Alexandria fa tsy tany Roma, ary tamin’ny fomba hafa koa dia nanao faniratsirana lehibe tamin’ny vahoaka romana ka tsy nanahirana an’i Augustus ny nitarika azy ireo hiditra amim-pahavitrihana amin’ny ady hanohitra ity fahavalon’ny taniny ity. Raha ny fiseho ivelany, dia ady tamin’i Egipta sy Cleopatra izany; nefa raha ny marina, dia ady tamin’i Antony, izay nijoro teo amin’ny lohan’ny raharahan’i Egipta ankehitriny. Ary ny tena anton’ny fifandiran’izy ireo, hoy i Prideaux, dia satria samy tsy afa-po na iray aza tamin’izy ireo raha antsasaky ny fanjakana romana ihany no azony; fa rehefa nesorina tsy ho ao amin’ny triumvirate i Lepidus, dia teo anelanelan’izy roa izany, ary samy tapa-kevitra handray ny manontolo izy roa tonta, ka natsipiny ny anjaran’ny ady mba hahazoany izany.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation,

Ara-paminaniana, ny adin'i Actium dia manondro ny lalàna Alahady, satria izy no naneho ny fandresena fahatelo tamin'ireo sakana ara-jeografika telo izay nametraka ny “fanjakana maneran-tany” an'i Roma mpanompo sampy, araka ny ilazan'i Smith azy. Tahaka ny tamin'i Roma mpanompo sampy, dia rehefa nesorina hiala tao amin'ny tanànan'i Roma ny sakana fahatelo an'i Roma papaly no nanombohan'ny “fanjakana maneran-tany” an'i Roma papaly tamin'ny taona 538. Ireo vavolombelona roa ireo dia miresaka ny lalàna Alahady eo amin'ny toerana sy amin'ny fotoana izay handresen'i Roma maoderina ny fanjakana fahenina sy fahafito ao amin'ny faminanian'ny Baiboly, ary amin'ny fanaovana izany dia handresy ny sakany fahatelo izy; ka hanorina “fanjakana maneran-tany” mandritra ny roa amby efapolo volana ara-paminaniana.

Dia nomena vava niteny zava-dehibe sy fitenenan-dratsy; ary nomena azy ny fahefana haharitra roa amby efa-polo volana. Apokalypsy 13:5.

Roma manohitra an'i Egypta

Ny dinamika ara-paminaniana tamin'ny adin'i Aogosto avy any Roma tamin'i Egypta sy Kleopatra dia natosiky ny fikomian'i Marka Antonio, ary ireo dinamika ara-paminaniana ireo dia tsy maintsy, noho ny filàna ara-paminaniana, misolo tena ireo dinamika ara-paminaniana izay aseho amin'ny lalàna alahady.

Tao Actium dia nandresy an'i Egypta i Roma, hery izay nisy fifanekena teo amin'ny lehilahy mpikomy iray sy vehivavy tsy masina iray. Ny firaisan'i Antony sy Cleopatra dia fitambaran'ny fiangonana sy ny fanjakana. Tao Actium, ny Roman'i Auguste dia nandresy hery iray izay nasehon'ny fitambarana tsy masina teo amin'ny fiangonana sy ny fanjakana.

Sarin'ny Bibidia

Kleopatra dia maneho fiangonana simba niara-dia tamin'i Antony, tandindon'i Roma. Kleopatra no mpanapaka teo amin'ny fifandraisan'izy ireo, araka ny nasehon'i Uriah Smith, raha nilaza izy fa i Antony dia “lasa niharan'ny hafetsena sy ny hatsaran'i Kleopatra, ilay mpanjakavavy vetaveta tao Egypta.” Ny firaisan'ny fiangonana sy ny fanjakana, izay asehon'i Antony sy Kleopatra, dia nanondro an'i Kleopatra ho hery manjaka ao amin'ilay fifandraisana; koa ny fitambaran'ny fiangonana sy ny fanjakana asehon'ny fifandraisan'izy ireo dia mahafeno ny famaritana ny sarin'ny bibidia—dia ny fitambaran'ny fiangonana sy ny fanjakana, ka ny vehivavy no mifehy ilay fifandraisana. Aktioma dia tandindon'ny lalàn'ny Alahady izay ho avy tsy ho ela.

Augustus dia maneho ny fahefan'ny papa mandresy an'i Etazonia amin'ilay lalàna alahady ho avy tsy ho ela. I Marka Antonio no tandroka Repoblikana an'ilay bibidia avy amin'ny tany, ary i Kleopatra no tandroka Protestanta. Antonio sy Kleopatra dia miara-mivondrona ka miteny tahaka ny dragona amin'ilay lalàna alahady ho avy tsy ho ela. Samy tandindon'ny fahefana dragona i Kleopatra sy Antonio, ary rehefa tafaray tanteraka izy roa tonta amin'ny lalàna alahady—dia miteny tahaka ny dragona.

Mga Dragona

Na Gresy na Egipta dia samy maneho ara-paminaniana ny herin'ny dragona, ary i Antony koa dia naneho ny herin'ny dragona. Egipta no atsimo ao amin'ny Daniela toko fahiraika ambin'ny folo ary Gresy no andrefana. Lasan'i Ptolemaios I i Egipta rehefa nizara ho fizarana efatra ny fanjakan'i Aleksandra. Dia tonga mpanjaka ara-paminaniana voalohany avy any atsimo i Ptolemaios I ary i Cleopatra no mpanapaka Ptolemaika farany tao Egipta. Teraka tany Makedonia i Ptolemaios, izay toerana nahaterahan'i Aleksandra Lehibe.

Macedon dia tany avaratr'i Gresy, ary nilaza fa avy amin'ireo mahery fo angano grika ny razambeny. Ny tanàna-fanjakana grika tany atsimo dia nihevitra ny Makedoniana ho baribary kokoa noho ny Helenista tany atsimon'i Gresy. Fanjaka-mpanjaka ny Makedoniana, ary ireo tanàna-fanjakana (poleis) tany atsimo toa an'i Athena, Sparta, Thebes, Korinto, sy ny sisa, dia tany atsimo sy afovoan'i Gresy ary tany amin'ireo nosy Egée. Ireo poleis ireo dia matetika nanana fitondrana demokratika, oligarkika, na mifangaro, fa i Macedon kosa dia fanjaka-mpanjaka foibe iray nisy tarana-mpanjaka matanjaka (ny Argeads). Na izany aza, dia Helenista avokoa izy rehetra, ary rehefa niditra teo amin'ny tantara i Roma, dia nantsoiny hoe Grika ny Helenista. I Cleopatra no mpanapaka Ptolemaika farany, izay nisolo tena ny foko mpanjaka grika an'ny fanjakana avaratra avy amin'ny faritr'i Macedon, na avaratr'i Gresy.

Mpanjakan'ny Atsimo

I Kleopatra no mpanapaka farany tamin'ilay fanjakana Ptolemaika izay nanomboka tamin'i Ptolemaiosy Voalohany, rehefa nizara ho efatra ny fanjakan'i Aleksandra. Tamin'ny ady tao Actium dia tonga tamin'ny farany ilay fanjakana Ptolemaika, dia ilay tena mpanjakan'ny atsimo ara-bakiteny. Ny mpanjakan'ny atsimo manaraka dia i Egipta ara-panahy, izay nasehon'i Frantsa tsy mino an'Andriamanitra nandritra ny tantaran'ny Revolisiona Frantsay.

Ary ny fatin'izy roa dia hiampatrampatra eo amin'ny kianjan'ilay tanàna lehibe, izay atao hoe ara-panahy Sôdoma sy Egipta, izay toerana nanomboana ny Tompontosika koa. Apokalypsy 11:8.

Ny Ejipta ara-bakiteny no tena mpanjakan'ny atsimo ara-bakiteny mifandray amin'ny fizarazarana ny fanjakan'i Aleksandra, kanefa i Ejipta ara-panahy kosa dia aseho ho mpanjakan'ny atsimo amin'ny alalan'ny toetra ara-paminaniana ananan'i Ejipta, fa tsy amin'ny lafin-toerana ara-bakiteny.

Atsimo sy Andrefana

I Cleopatra, izay mpanapaka farany tamin'ny fanjakana Ptolemaika, dia naneho ara-paminaniana hery roa sosona, dia ny Grika (andrefana) sy Egipta (atsimo); kanefa ny manaraka azy, ary avy eo ilay mpanjakan'ny atsimo ara-panahy, dia Frantsa, izay hery roa sosona koa, aseho ao amin'ny Apokalypsy toko fahairaka ambin'ny folo ho Egipta sy Sodoma. Ny fahavetavetana ara-pitondran-tenan'i Sodoma dia mifanaraka amin'ny fahavetavetana ara-pitondran-tenan'i Cleopatra tandrefana, ary i Cleopatra atsimo kosa dia mifanaraka amin'ny tsy

finoan'Andriamanitra ao Egipta. Ny toetra roa sosona nananan'ily mpanjakan'ny atsimo ara-bakiteny farany dia nifanaraka tamin'ily mpanjakan'ny atsimo ara-panahy voalohany.

Ny adin'i Actium dia ilay firaisana tsy masina nisy teo amin'ily dragonan'i Roma an'i Antony sy ilay dragona avy any atsimo sy andrefana an'i Cleopatra. Antony sy Cleopatra dia misolo tena fiangonana iray sy fanjakana iray, koa ny fandresen'i Aogosto avy any Roma tao Actium dia misolo fandresena iray izay anjakan'i Roma amin'ny firaisana roa sosona tsy masina, maneho mialoha ny sarin'ny bibidia. Telo amby enimpolo amby telonjato taona tatỳ aoriana, tamin'ny fahatanterahan'ny Daniela 11:24, Constantin dia nizara an'i Roma ho atsinanana sy andrefana, ka navelany tany andrefana ilay vehivavin'i Roma ary nafindrany tany atsinanana ilay lehilahin'i Roma. Ny fandresena ny atsimo sy ny andrefana dia naneho mialoha ny fizarana ho atsinanana sy andrefana rehefa afaka “fotoana” iray, dia telonjato sy enimpolo taona, tamin'ny adin'i Actium. Tamin'ny fihaonana teo aloha dia nomena an'i Antony i Roma atsinanana ary an'i Aogosto ny andrefana, koa Actium no nampitambatra ny atsinanana sy ny andrefana, nefa “fotoana” iray ihany.

31 tal. J.K. sy 330

I Jesosy mandrakariva mandrakariva ny farany amin'ny fiandohana, koa ny fandresena tao Actium tamin'ny 31 talohan'i Kristy dia manondro ara-tandindona ny fizaràn'ny fanjakana ho atsinanana sy andrefana tamin'ny 330. Ny Actium tamin'ny 31 talohan'i Kristy no alfa-n'ny omega tao anatin'ireo 360 taona izay nifarana tamin'ny 330. Samy manondro ara-tandindona ny lalàn'ny Alahady ho avy tsy ho ela, araka ny aseho ao amin'ny andininy faha-enina ambin'ny folo sy faha-iray amby efapolo ao amin'ny Daniela toko faha-iraika ambin'ny folo, ny 31 talohan'i Kristy sy ny 330.

Sary Anankiray Hafa

Antoine avy any Roma, miray laharana amin'i Kleopatra avy any atsimo sy any andrefana, dia maneho firaisana telo sosona ao anatin'ny firaisana roa sosona an'ily sarin'ny bibidia. Ny hazo fijaliana koa dia mifandray amin'ny lalàn'ny Alahady, ary noho izany amin'i Actium sy 330. Eo amin'ny hazo fijaliana dia aseho ny firaisana roa sosona misy eo amin'ny fiangonana sy ny fanjakana amin'ny alalan'ny Jiosy (fiangonana voageja) izay miray amin'i Roma (fanjakana) hamono an'i Kristy. Ny antoko fahatelo ao amin'ily firaisana teo amin'ny hazo fijaliana dia asehon'i Barabasy, Kristy sandoka, izay midika hoe “zanaky ny ray” ny anarany. Barabasy dia tandindon'ny mpaminany sandoka raha ampitahaina amin'i Kristy izay Mpaminany marina. Roma dia i Antoine, ary Kleopatra avy any atsimo sy andrefana no naneho ny Jiosy sy Barabasy.

Ny hazo fijaliana koa dia mifanaraka amin'i Elia teo an-tendrombohitra Karmela, izay ny safidy tamin'izany dia ny hoe iza no mpaminany marina ary iza no mpaminany sandoka. Ny mpaminany sandoka tamin'izany dia tandindona roa sosona, dia ny mpaminanin'i Bala sy ny mpisoron'ny ala masina. Bala dia andriamanitra lahy, ary ny mpisoron'ny ala masina dia nisolo tena an'i Astarta, andriamanitra vavy. Ny Jiosy teo amin'ny hazo fijaliana no Astarta, ilay andriamanitra vavy, ary Barabasy, ilay sandoka manahaka ny Lehilahin'ny Fahoriana, no Bala, ilay andriamanitra lahy.

Kleopatra dia sady mpanjakavavin'ny atsimo no mpanjakavavin'ny andrefana. Antonio no sarin'i Roma, ampahany amin'ilay triumvirata telo sosona izay nianiana hamaly faty ny famonoana an'i Jolio. Ny fahafatesan'i Jolio tamin'ny ratra telo amby roapolo dia naneho ny ratra mahafaty nahazo ny fahefan'ny papa tamin'ny 1798, ho fahatanterahan'ny andininy faha-efapolo ao amin'ny Daniela iraika ambin'ny folo. Aogostosy tao Aktioma dia maneho ny fanasitranana izany ratra mahafaty izany. Sitrana ilay ratra rehefa maty i Antonio sy Kleopatra. Antonio sy Kleopatra dia maneho ny sarin'ilay bibidia ao Etazonia, izay antokon-javatra ara-paminaniana telo sosona, ahitana ilay bibidia avy amin'ny tany sy ny tandrany roa. Antonio no ampahany iray ary Kleopatra no maneho ireo ampahany roa hafa. Na ny Roman'i Antonio izany, na ny Egipta sy Gresin'i Kleopatra, dia miara-maty amin'ny lalàn'ny Alahady rehefa mifarana ny fanjakana fahenina amin'ny faminanian'ny Baiboly. Ara-paminaniana, Kleopatra eo amin'ny fifandraisany amin'i Antonio dia ny fifangaroan'ny hafetsen'ny fiangonana sy ny hafetsen'ny fanjakana, ka ny hafetsen'ny fiangonana no mamitaka sy mifehy ny hafetsen'ny fanjakana.

Ny Fahafatesana Faharoa izay Nampitondraina Endrika Mialoha

Amin'ny ambaratonga ara-paminaniana iray hafa, ny fifandraisan'i Cleopatra tamin'i Julius Caesar sy Marc Antony dia maneho fotoana roa izay ihavian'ny rafitra fiangonana an'i Cleopatra ao anatin'ny fifandraisana amin'ny rafitra fanjakana an'ny Fanjakana Romanina. Navelan'i Julius izy tamin'ny 1798, tamin'ny fahafatesany ara-tandindona voalohany, ho fahatanterahan'ny andininy faha-efapolo ao amin'ny Daniela toko fahiraika ambin'ny folo; ary avy eo dia tonga amin'ny farany izy ka tsy misy hanampy azy, tao Actium, ho fahatanterahan'ny andininy faha-dimy amby efapolo ao amin'ny Daniela toko fahiraika ambin'ny folo. Ny andininy faha-efapolo no alfa amin'ny ratra mahafaty voalohany nahazo azy izay hositrana, ary ny omega ao amin'ny andininy faha-dimy amby efapolo no toerana andraisany ny fahafatesany faharoa sy farany.

Tahaka ireo fahefana romana efatra ao amin'ny andininy fahenina ambin'ny folo ka hatramin'ny faharoa amby roapolo, i Kleopatra amin'ny maha-marika ara-Baiboly azy dia manana heviny mihoatra ny iray, araka ny tontolon-kevitra misy azy. Nandao azy i Jolio tamin'ny taona 1798 rehefa nesorina ny fanohanana mpanjaka, ary avy eo dia sitrana ny feriny mahafaty amin'ny lalàn'ny Alahady; nefa ireo mpanjaka folo ao amin'ny Apokalypsy fahafito ambin'ny folo no handringana azy amin'ny afo amin'ny farany, rehefa mihaona amin'ny fahafatesany faharoa sady farany izy.

Kleopatra dia tandindon'ny toetra roa sosona izay asehon'ny tsy finoan'Andriamanitra tao amin'ny Egiptan'i Farao sy ny filozofia ara-pivavahan'i Gresy. Ny toetra roa sosona ananany dia maneho ny tetik'asan'ny fanjakana tao Egipta sy ny tetik'asan'ny fiangonana tao Gresy. Ny filozofia ara-pivavahana grika dia asehon'i Athena, andriamanibavy grika, izay natsangana ho sarivongana tao amin'ny tempoliny, antsoina hoe Parthenon. Athena dia tandindon'ny fahendrena, ary amin'ny maha-vehivavy azy dia maneho fivavahana miorina amin'ny fanabeazana avy amin'ny olombelona izy, mifanohitra amin'ny fanabeazana avy amin'Andriamanitra.

Ny tandroka roa an'i Etazonia dia ny Repoblikanisma sy ny Protestantisma, izay naseho mialoha tao Frantsa tamin'i Egipta sy Sodoma. Egipta dia ny tetik'asan'ny fanjakana ary Sodoma dia ny

tetik'asan'ny fiangonana; koa ny Repoblikanisma dia mifanaraka amin'i Egipta ary ny Protestantisma amin'i Sodoma. Ny Repoblikanisma dia Egipta ary ny Protestantisma dia Sodoma sy Grisias. Ny mariky ny fanabeazana maha-olombelona dia i Athena, andriamanibavin'ny Grika, izay ny tempoliny dia ny Parthenon, ka ny mitovy aminy amin'izao andro izao dia hita ao Nashville, Tennessee, dia ny tempolin'ny Parthenon. Ny mariky ny fiangonana simba izay miray amin'ilay tandroka repoblikana ao Etazonia amin'ny lalànan'ny Alahady dia aseho ho Kleopatra, Astarta, Salome ary Sodoma.

I Cleopatra dia maneho ny tsy finoan'Andriamanitra an'i Farao sy ny fivavahan'ny Grika. Ny fivavahana izay manaraka ny filozofian'ny tsy finoan'Andriamanitra dia ny fanompoam-pivavahana amin'ny fanabeazana grika. Mandrakariva i Jesosy no mampiseho ny fiafarana amin'ny fiandohana, ary ilay hazo tao amin'ny saha izay voarara tsy hohanina dia ny hazon'ny fahalalana ny tsara sy ny ratsy, izay tandindon'ny fivavahan'ny filozofia grika, antsoin'i Rahavavy White hoe: “fanabeazana ambony.” Izany no mampahafantatra sy manasongadina ny fivavahana grika momba ny fahendrena an'i Cleopatra ho toy ny fanimbàna sy sandoka manoloana ny fanabeazana marina ao amin'ilay fifanandrinana lehibe eo amin'i Kristy sy Satana.

Nashville, Tennessee dia antsoina hoe “Athens an'ny atsimo,” ary i Cleopatra no mpanjakavavin'ny atsimo ara-bakiteny farany. Ilay mpanjakavavin'ny atsimo farany dia tandindon'ilay mpanjakan'ny atsimo ara-panahy manaraka sady voalohany, izay tanteraka tamin'i Frantsa tsy mino an'Andriamanitra. I Frantsa tsy mino an'Andriamanitra dia tandindon'i Etazonia, izay ao Nashville, Tennessee, “Athens an'ny atsimo,” no isehoan'ny tempolin'ny Parthenon ho an'ilay andriamanibavy Athena amin'ny endrika tandindona. Any amin'ny 2500 West End ao Nashville no misy io tempoly io. Ny isa dimy amby roapolo dia maneho ny varavarana mihidy ao amin'ny fanoharana telo ao amin'ny Matio dimy amby roapolo. I Cleopatra, amin'ny maha-mpanjakavavin'ny “atsimo” sy ny “andrefana” azy, dia tonga amin'ny “farany” ao Athens an'ny atsimo.

Amin'ireo fandinihana ireo momba an'i Actium, Kleopatra, Aogosto ary Antonio dia miverina amin'ny andininy faha-efatra amby roapolo ka hatramin'ny andininy faha-telopolo ao amin'ny Daniela toko faha-iraka ambin'ny folo isika. Angamba, ny ampahany manjavozavo indrindra amin'ity andalan-teny ity dia ilay milaza fa miteny lainga eo amin'ny latabatra iray izy ireo.

Ary samy hanjakan'ireto mpanjaka roa ireto dia samy hirona hanao ratsy; ary hifandainga eo amin'ny latabatra iray ihany izy; nefa tsy hambinina izany; fa mbola ho amin'ny fotoana voatendry ihany ny farany. Daniela 11:27.

Ny fotoana voatendry ao amin'ilay andininy dia 330, dia ny fiafaran'ilay “fotoana” ao amin'ny andininy faha-efatra amby roapolo. Io fotoana voatendry io dia maneho ny lalàna Alahady ho an'i Etazonia ary maneho koa ny fifaranan'ny fotoam-pitsarana ho an'ny olombelona maneran-tany. Alohan'ny lalàna Alahady, ireo mpanjaka roa, izay ny fony dia hanao ratsy, dia hifampiteny lainga eo amin'ny latabatra iray. Alohan'ny lalàna Alahady ao amin'ny andininy faha-enina ambin'ny folo sy faha-iray amby efapolo ao amin'ny Daniela 11, mpanjaka roa no hifampiteny lainga eo amin'ny latabatra iray, nefa tsy mandroso ny laingany. Iza moa ireo mpanjaka roa mifampiteny

lainga? Alohan'ny hamaliansika izany hevitra izany, dia hampahatsiahy antsika ny sasantsasany amin'ireo tandindona efa nodinihintsika teo aloha ato amin'ity andian-dahatsoratra ity aho.

Ny mpitondra romana efatra dia maneho tandindona ara-paminaniana samihafa arakaraka ny tontolo ijerena azy. Na dia mpitondra romana aza izy ireo, amin'ny maha-tandindona azy dia maneho indrindra ny tantara ara-paminaniana momba an'i Joda fahiny izy ireo, tamin'ny fotoana nifindrany avy teo ambanin'ny fanapahan'ny Seleokida ho eo ambanin'ny fanapahan'ny Romanina.

Pompey dia jeneraly, ary Kaisara avokoa ireo mpitondra romana telo nanaraka azy. Julius, raha ampitahaina amin'i Augustus, dia naneho firaisana roa samy telo sosona tamin'ireo triumvirate roa, ny voalohany tsy ofisialy, ny faharoa ofisialy. Ireo mpitondra efatra ireo dia samy maneho ny lalàn'ny Alahady ao anatin'ny toe-javatra sasany. Pompey no nandresy ny tany be voninahitra; Julius, izay asehon'ny ratra fanindronana telo amby roapolo, no anjely voalohany, satria izy no Kaisara voalohany, ary maneho tandindona ny amin'ny anjely fahatelo, izay Tiberias. Tiberias teo amin'ny hazo fijaliana, izay ilay lalàn'ny Alahady, dia aseho amin'ny isa telo amby roapolo koa, fa ny telo amby roapolo dia maneho ny fampihavanana ho iray; ary ny hazo fijaliana dia ampahany tena ilaina indrindra amin'ny asan'i Kristy amin'ny fampiraisana ny Maha-Andriamanitra Azy amin'ny maha-olombelona antsika. Koa i Julius sy Tiberias dia ny hafatra voalohany sy fahatelo, asehon'ny isa telo amby roapolo.

Julius dia tsy ilay olo-malaza ara-pitiavana aseho matetika ao amin'ny lovantsofina hollywoodiana; lehilahy tsy nisy indrafo, nikendry fahefana, izy. Tiberias dia ratsy noho Julius aza, satria ny fahavetavetany dia voaresaka ao amin'ilay andininy mihitsy; fa ny litera farany amin'ny abidy hebreo dia roa amby roa-polo, ary ny litera voalohany dia iray. Ny alpha dia kely noho ny omega, ary ny fahavetavetan'i Tiberias dia hita ao amin'ny andininy faha-roa amby roa-polo, izay litera farany amin'ny abidy hebreo; ary teo anelanelan'ireo olona roa vetaveta ireo, izay asehon'i Julius sy Tiberias, dia nisy an'i Augustus. Augustus dia maneho ny tampon'ny voninahitra sy ny hasin'ny fahefana romanina. Amin'ny maha-mifanohitra amin'ny hafatra voalohany sy fahatelo azy, dia asehon'ny litera telo ambin'ny folo izy, izay famantarana ny fikomiana. Augustus dia nanamafy ny fanjakany tamin'ny fampietrena ny fikomian'i Antony sy Cleopatra, ilay fikomiana malaza indrindra teo amin'ny tantaran'i Roma.

Aogosto no fahefana romana izay nandresy ny sakana fahatelo, ary tamin'ny fanaovany izany dia naneho ny lalàn'ny Alahady izy, sady izy koa no fahefana romana izay manjaka mandritra ny roa amby efapolo volana ara-tandindona ao amin'ny toko fahatelo ambin'ny folo amin'ny Apokalypsy, dia ilay toko momba ny fikomiana. Rehefa apetraka eo alohan'ny lalàn'ny Alahady i Pompée dia samy 1798 sy 1989 izy, ka mahatonga an'i Pompée ho tandindon'i Antiochus Magnus izay namarana ny Ady Siriana fahefatra nanomboka tamin'ny 219 ka hatramin'ny 217 tal. J.K., ho fanatanterahana ny andininy faha-folo ao amin'ny toko faha-iraka ambin'ny folo. I Jolio Kaisara kosa dia ampifanarahana amin'ny andininy faha-iraka ambin'ny folo sy faha-roa ambin'ny folo ary amin'ny ady teo amin'ny sisintany, dia ny adin'i Raphia tamin'ny 217 tal. J.K. Ao i Jolio dia Antiochus Magnus koa, ary Aogosto Kaisara dia Antiochus Magnus koa ao amin'ny adin'i Panium ao amin'ny andininy faha-dimy ambin'ny folo. Ary amin'ny andininy faha-enina ambin'ny folo

dia i Tiberias no lalàn'ny Alahady, nefa tsy Antiochus Magnus izy eo, fa i Pompée izy, satria i Jesosy mandrakariva maneho ny farany amin'ny alalan'ny fiandohana. Io andininy io no manamarika ny fiafaran'ny Fanjakana Seleokida, izay manondro mialoha ny fiafaran'i Etazonia amin'ny maha-fanjakana fahenina ao amin'ny faminania ara-Baiboly azy.

Mbola misy fampifanarahana hafa tsy maintsy atao momba ireo mpanapaka romana efatra, ary io tsipika io dia maneho ny tantara miafina ao amin'ny andininy faha-efapolo. Ny tsipika makabeana ao amin'ny andininy faha-telo amby roapolo dia mampiseho koa ny tantara miafina ao amin'ny andininy faha-efapolo. Avy eo, ao amin'ny andininy faha-efatra amby roapolo, ny tantaran'i Roma Imperialy jentilisa dia aseho amin'ny alalan'ny fe-potoana iray—telonjato sy enimpolo taona. Ny tsipika amin'ny tantara romana aseho hatramin'ny andininy faha-efatra amby roapolo ka hatramin'ny andininy faha-telopolo dia sary ihany koa maneho ny tantara miafina ao amin'ny andininy faha-efapolo. Mifarana ao amin'ny andininy faha-iraika amby telopolo izany, rehefa miova avy amin'i Roma jentilisa ho amin'i Roma papaly ny lohahevitra. Mbola ao anatin'ily andininy ihany i Roma jentilisa, nefa eo dia tsy aseho ho fanjakana fahefatra amin'ny faminanian'ny Baiboly izy, fa ho hery politika izay nametraka ny papa teo amin'ny seza fiandrianana tamin'ny taona 538. Tamin'ny 538 dia namoaka lalàna alahady ny fahefana papaly, ka ny andininy faha-iraika amby telopolo dia mifanaraka amin'ny andininy faha-enina ambin'ny folo sy faha-iraika amby efapolo. Ny andininy faha-efatra amby roapolo dia nampiditra ny adin'i Actium sy ny tantara mifandray amin'io tsipika io.

Ny andininy faha-roa amby roapolo dia manondro ny fotoana nanombohan'i Roma jentilisa nanapaka tamim-pahamboniana nandritra ny enimpolo amby telonjato taona, ary avy eo ao amin'ny andininy faha-iray amby telopolo dia manomboka manapaka tamim-pahamboniana mandritra ny enimpolo amby roanjato sy arivo taona i Roma papaly. Ny fiandohana sy ny fiafaran'ily tsipika dia mitondra ny sonian'i Kristy, dia ny Alfa sy Omega. Ao amin'ireo andininy ireo no ahitantsika ny tantaran'i Marc Antony sy Cleopatra ary Augustus Caesar. Ao amin'ny andininy faha-enina ambin'ny folo dia nandresy ny Fanjakana Seleokida i Roma jentilisa tamin'ny 65 talohan'i Kristy, ary avy eo Joda tamin'ny 63 talohan'i Kristy. Ilay sakana fahatelo tao Actium tamin'ny 31 talohan'i Kristy dia nanamarika ny faran'ny fanjakan'i Egipta, araka ny nasehon'ireo sakana voalohany tamin'ny Seleokida tamin'ny 65 talohan'i Kristy. Indray mandeha indray dia hitantsika ny sonian'ny Voalohany sy ny Farany. Ny 65 talohan'i Kristy no voalohany tamin'ireo sakana telo ary naneho ny fandresena ny mpanjakan'ny avaratra, ary ny 31 talohan'i Kristy no fahatelo tamin'ireo sakana telo ary naneho ny fandresena ny mpanjakan'ny atsimo. Joda, amin'ny maha-sakana afovoany azy ao anatin'ireo sakana telo, dia tao anatin'ny ady an-trano tao anatin'ny mandan'i Jerosalema tamin'ny fotoana nahatongavan'i Pompée tamin'ny 63 talohan'i Kristy. Ny sakana faharoa dia tandindon'ny fikomiana.

Tamin'ny taona 538, dia nesorina niala tao amin'ny Tanànan'i Roma ny sakana fahatelo ho an'i Roma papaly. Io sakana io dia ny Goths, ary teo no nanombohan'ny fanjakana fahadimy araka ny faminanian'ny Baiboly; teo indrindra izay nifaranan'ny fanjakana fahefatra. Ary tahaka ny nanombohan'ny fanjakana fahefatra tamin'ny sakana fahatelony, dia resin'ny fanjakan'i Egipta, araka izay efa naseho ho tandindona tamin'ny sakana voalohan'ny fanjakan'ny Seleokida. Izany no

manondro fa ny fijoroana vavolombelona ara-paminaniana hita ao amin'ny andininy faha-efatra amby roapolo ka hatramin'ny andininy faha-telopolo, dia maneho tsipika iray izay tsy maintsy apetraka koa ao amin'ny tantara miafina ao amin'ny andininy faha-efapolo. Noho izany antony izany dia zava-dehibe ny mandinika ireo fifandraisana ara-paminaniana samihafa izay asehon'i Marc Antony, Cleopatra, Julius Caesar, Pompey ary Augustus Caesar.

Koa ny ampahany manjavozavo indrindra amin'io andalan-teny io ve dia ny andininy faha-roapolo amby efatra ka hatramin'ny faha-telopolo, raha mandainga eo amin'ny latabatra iray izy ireo?

Ary samy hanjakan'ireto mpanjaka roa ireto dia samy hifantoka amin'ny fanaovan-dratsy, ary hifampilaza lainga eo am-pihinanana eo amin'ny latabatra iray; nefa tsy hambinina izany, fa mbola ho amin'ny fotoana voatendry ihany ny farany. Daniela 11:27.

I Uriah Smith dia manondro ireo mpanjaka roa ireo ho i Marc Antony sy i Augustus Caesar.

“Andininy fahafito amby roa-polo nalaina”

“I Antony sy Caesar dia niombona firaisana taloha. Kanefa, teo ambanin'ny fitafian'ny finamanana, izy roa tonta dia samy nikatsaka sy nanao teti-dratsy hahazoany fanapahana maneran-tany. Ny fanambaràny ho maneho fanajana sy finamanana amin'ny andaniny sy ny ankilany dia tenin'ny mpihatsaravelatsihy. Niteny lainga teo am-pizaràna latabatra iray izy ireo. Octavia, vadin'i Antony sady anabavin'i Caesar, dia nanambara tamin'ny vahoakan'i Roma tamin'ny fotoana nisarahan'i Antony taminy, fa nanaiky hanambady azy izy noho ny fanantenana tokana fa izany dia ho porofon'ny firaisana eo amin'i Caesar sy Antony. Nefa tsy nahomby izany saina izany. Tonga ny fisarahana; ary tamin'ny ady izay nanaraka, dia i Caesar no nivoaka ho mpandresy tanteraka.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 276.

Rehefa nanondro i Octavia fa ny fanambadiany tamin'i Antony dia toy ny antoka fanakambanana, dia nanondro ilay firaisam-panambadiana ara-panambadiana izay efa naseho ho tandindona tany aloha tao amin'ny toko fahiraika ambin'ny folo tamin'ny alalan'ny fanambadian'i Berenice tamin'ny vanim-potoana helenistika tamin'i Antiokosy II Theos, mpanjaka Seleokida, manodidina ny taona 252 tal. JK. Berenice dia zanakavavin'i Ptolemaiosy II Philadelphos. I Octavia sy Berenice dia maneho fanambadiana ara-diplomatika na, ara-paminaniana, fifanekena. Ny andininy faha-dimy ka hatramin'ny faha-folo dia manondro ny tantaran'ilay fanambadiana ara-diplomatika teo amin'ny fanjakana atsimo sy avaratra, ary rehefa nandamina izany fanambadiana izany i Marka Antony sy Oktaviana, izay nantsoina tatỳ aoriana hoe Aogosto Kaisara, dia nozarainy ho atsinanana sy andrefana koa ny fanjakana.

Ny Fifanekena tao Brundisium (40 tal. J.K.) dia fifanarahana nifampiraharaha teo amin'i Marc Antony sy Octavian (izay nantsoina tatỳ aoriana hoe Augustus) mba hamahana ny fifanenganana tao anatin'ny Triumvirate Faharoa taorian'ny ady an-trano saika nipoaka. Tafiditra tao anatin'izany ny fizarana ny faritany romana (i Antony tany atsinanana, i Octavian tany andrefana), ary nohamafisina tamin'ny fanambadian'i Antony an'i Octavia (anabavin'i Octavian) izany. Tamin'ny 39 tal. J.K. dia tapitra ny fe-potoana dimy taona voalohan'ny Triumvirate; niondrana an-tsambo nankany Italia i Antony niaraka tamin'ny sambo mihoatra ny 300, nefa nolavina tsy hahazo hiditra an-tanety tao Brundisium ireo tamin'ny voalohany, ka niafara tamin'ny fidirana tao Tarentum izy

ireo. Nifanena taminy tany i Octavian taorian'ny fanelanelanana naharitra ela, izay vokatry ny tsy fahavononan'ny tafik'i Antony hiady amin'ny tafik'i Octavian, ary torak'izany koa ny mifanohitra amin'izany. I Octavia dia nandray anjara lehibe tamin'ny fanelanelanana, ka nandresy lahatra an'i Antony hanohana an'i Octavian hiady amin'i Sextus Pompey. Nohavaozin'izy ireo indray ny Triumvirate haharitra dimy taona fanampiny (hatramin'ny 32 tal. J.K.), ka nanome sambo 120 an'i Octavian i Antony ho takalon'ny tafika nampanantenaina (izay notazonin'i Octavian tatỳ aoriana).

Tamin'ny taona 32 talohan'i Kristy dia nisy fisarahana mibaribary teo amin'ireo mpifaninana roa tonta. Niharatsy ny fifandraisana noho ny fampielezan-kevitra, ny fifantohan'i Antony tany atsinanana (niaraka tamin'i Cleopatra), ary ny fanamafisan'i Octavian ny fahefany tany andrefana. Nolavin'i Octavian ireo tolo-kevitra tatỳ aoriana momba ny fihaonambe avy tamin'i Antony talohan'i Actium.

Tamin'ny fanambadiana ara-diplomatika nifanaovan'ny mpanjakan'ny avaratra (Antiochus) sy ny mpanjakan'ny atsimo (Ptolemy), dia ny mpanjakan'ny atsimo no nanome ny ampakarina; fa tamin'ny fanambadiana ara-diplomatika nifanaovan'i Antony (ny atsinanana) sy Octavian (ny andrefana), dia ny andrefana no nanome ny ampakarina. Samy tsy nahomby ireo fanambadiana ara-diplomatika roa ireo, ary ilay nanome ny zanakavavy na ny anabavy no nony farany nandresy ny hery izay nandika ny fanekena.

Ny Fijoroana ho Vavolombelon'ny Telo

Tamin'ny faran'ny Fanjakana Seleokida dia nisy fanekena fahatelo izay nilazana lainga teo amin'ny latabatra iray. Izany dia niseho tao anatin'ny tontolon'ny Ady Siriana Fahadimy (202–195 tal. J.K.), rehefa nanararaotra ny fahalemen'ny Fanjakana Ptolemaika i Antiochus III Magnus taorian'ny nahafatesan'i Ptolemaiosy IV Philopator tamin'ny 204 tal. J.K. Niakatra teo amin'ny seza fiandrianana mbola zaza i Ptolemaiosy V Epiphanes (Ptolemaiosy V) (eo amin'ny faha-5–6 taonany), ka namela an'i Egipta ho eo ambany fitondran'ny mpitantana mpisolo toerana sady mora tratran'ny korontana anatiny, ny fikomian'ny tompon-tany, ary ny fandrahonana avy any ivelany.

Taorian'ny fandresena toy ny Adin'i Panium (200 tal. J.K.) dia efa nanafika sy nahazo ny ampahany betsaka tamin'ireo faritany Ptolemaika tao Coele-Syria, Palestina, ary Azia Minora i Antiokosa Magnus. Raha tokony handresy tanteraka an'i Egipta izy (izay mety hiteraka fidiran'i Roma an-tsehatra, satria nanery azy tsy hiditra amin'ny faritra sasany i Roma), dia nitady firaisana amin'ny alalan'ny fanambadiana ara-diplomatika izy tamin'ny fisehoana ho toy ny “mpiaro”. Tamin'ny 197/195 tal. J.K., ho anisan'ny fifanarahana fandriampahalemana namarana ny ady, dia nanambady i Antiokosa Magnus ny zanany vavy mbola tanora, Cleopatra I Syra (antsoina koa hoe Cleopatra Syra), ho vady fofombadin'i Ptolemaiosy V mbola zaza, ary avy eo dia nampaka-bady azy taminy (ny fanambadiana dia natao tamin'ny 193 tal. J.K. tao Raphia; 16 taona i Ptolemaiosy, ary 10 taona i Cleopatra).

Natolotra ho toy ny fihetsika feno fahalalahan-tanana izany: nametraka ny tenany ho mpiara-dia sy “mpiaro” an'ilay mpanjaka tanora i Antiochus, ka niantoka ny fihavanana sady nitahirany ny tombony azony tany Azia. Nomen'io fanambadiana io hery mitaona ankolaka teo amin'i Egipta

izy tamin'ny alalan'ny zanany vavy (nanantena izy fa hitoetra ho mahatoky amin'ny fakany Seleokida izy ka hiasa ho feo manohana an'i Syria ao amin'ny lapan'ny Ptolemaika). Nivadika tamin'izay nokasaina anefa izany tetika izany, fa i Cleopatra dia niandany tamin'ny vadiny sy i Egipta, fa tsy tamin-drainy, ka nandrava ny fanaraham-pahefan'i Antiochus maharitra. Mampitovy amin'ny Fifanarahana'i Brundisium (40 tal. J.K.) izany ary mifandray amin'ny zava-nitranga romana amin'ny lafiny maro.

Tahaka ny nanambadian'i Antony an'i Octavia (anabavin'i Octavian) mba hampifamatotra ireo hery nifandrafy taorian'ny saika nisian'ny ady, dia nampiasain'i Antiochus ny fanambadian'ny zanany vavy tamin'i Ptolemaios V mba hanamafisana amim-pomba ofisialy fihavanam-potoana sy fizarana faritany (ny Seleokida nitana ny fandresena tany avaratra, ary i Ptolemaios nitana an'i Egipta tany atsimo).

Niasa tahaka ny mpiambina ara-draharaha an'ilay mpanjaka mbola zaza, Ptolemaiosy V, i Antiokosy (noho ny fatoram-pihavanana ara-pianakaviana), mitovy amin'ny fomba nametrahana'i Oktaviana (sy ny Triumvirate) ny tenany teo anivon'ny banga ara-pahefana na ny fifandrafiana. Tamin'ireo tranga roa ireo, ilay olona "mahery kokoa" (Antiokosy/Oktaviana) dia nitady hanana fahefana mifehy eo ambonin'ilay ankilany marefo amin'ny alalan'ny fihavanana. Samy nitondra fitoniana vetivety ireo fandaminana ireo, nefa "tsy nahomby" tamin'ny fotoana maharitra noho ny tsy fifampitokisana tao ifotony—i Kleopatra dia niandany tamin'i Egipta (ka nanohintohina an'i Antiokosy), raha ny fitodihan'i Antony tany atsinanana kosa (Kleopatra VII) no nitarika ho amin'ny faharavan'ny fifandraisany tamin'i Oktaviana.

Ny fanjakan'i Ptolemaios V mbola zaza teo ambanin'ny fitondran'ny mpitondra mpisolo toerana dia mifanandrify amin'ny tsy fahamarinan-toetra niseho taorian'ny nahafatesan'i Julius Caesar (izay nitarika tamin'ny niforonan'ny Triumvirate sy ny ady fifanolanana momba ny fahefana). Ny fanambadian'i Berenice tamin'i Antiochus no nanamarika ny fiandohan'ny tantaran'ny Fanjakana Seleokida ao amin'ny Daniela toko fahiraika ambin'ny folo, ary ny fanambadian'ny zanakavavin'i Antiochus Magnus tamin'ilay mpanjaka zaza ejipsiana no nanamarika ny fiasaran'ny Fanjakana Seleokida. Ny fiasaran'ny fanambadian'i Marc Antony tamin'i Octavia no nanamarika ny fiasaran'ny fanjakana Ptolemaika. Ny fiasaran'i Joda amin'ny maha-vahoakan'ny faneken'Andriamanitra azy dia nitranga teo amin'ny hazo fijaliana, ary io fanjakana jodeana io dia nanomboka tamin'ny Makabeo sy ny fanekena nataon'izy ireo tamin'i Roma. Ireo tsipika ara-paminaniana rehetra ireo dia aseho ao anatin'ny fitantarana ao amin'ny Daniela toko fahiraika ambin'ny folo, ary izy rehetra dia mifanaraka amin'ny tantara miafina ao amin'ny andininy faha-efapolo. Manomboka amin'ny andininy fahadimy dia hitantsika ny fifanarahana'i Berenice, izay mitondra mankany amin'i Antiochus Lehibe sy ny fifanarahana momba an'i Cleopatra Syra zanany vavy, izay miseho ao amin'ny tantaran'ny Makabeo ao amin'ny andininy faha-telo amby roa-polo. Lasa ampahany amin'io tsipika io ny Makabeo noho ny fikomian'izy ireo tamin'i Antiochus Epiphanes, iray amin'ireo farany tamin'ny Tarana-mpanjaka Seleokida.

Antiochus Epiphanes dia ilay Antiochus izay tany Egipta tamin'ny 168 tal. J.K., teo akaikin'i Alexandria, nandritra ny Ady Syria Fahenina. Antiochus Epiphanes dia nanafika an'i Egipta ary efa saiky haka an'i Alexandria. Niantso vonjy tamin'i Roma ireo mpanjaka Ptolemaika. Nalefan'i

Roma i Popillius Laenas (niaraka tamin'ny mpanaraka vitsy monja—tsy nitondra tafika akory) hitondra didy farany avy amin'ny Antenimieran-doholona; tsy maintsy miala avy hatrany ao Egipta sy Sipra i Antiochus, raha tsy izany dia hiatrika ady amin'i Roma. Rehefa nandray ilay taratasy i Antiochus ka nangataka fotoana hifampidinihana amin'ireo mpanolo-tsainy, i Popillius—izay lazaina fa henjana sy mpibaiko—dia naka ny tehiny ka nanao faribolana teo amin'ny fasika manodidina ny tongotry ny mpanjaka. Avy eo dia nanambara izy hoe: “Alohan'ny hivoahanao avy ao anatin'io faribolana io, omeo ahy ny valin-teninao mba hoentiko eo anatrehan'ny Antenimieran-doholona.”

Mazava ny hevitra nentin'izany; tsy nahazo nivoaka ny faribolana i Antiochus raha tsy nanolo-tena hanaiky ny fitakian'i Roma—ny fiampitana azy tsy misy fifanarahana dia hidika ady. Talanjona sy afa-baraka i Antiochus, ka niasalasa vetivety, nefa avy eo dia nanaiky hanaraka izany, nanaisotra ny tafiny avy tany Egipta, ary niverina tany Syria. Ity asa diplaomatika feno fahasahiana ity (notohan'ny laza nitomboan'i Roma teo amin'ny hery nananany) no nanery ny fihemorana tsy nisy ady, ka naneho ny fiakaran'ny fanjakazakan'i Roma tany amin'ny faritra atsinanan'ny Ranomasina Mediteranea. Matetika izy io no tononina ho niandohan'ily fomba fiteny hoe “manao tsipika eo amin'ny fasika” (na dia faribolana ara-bakiteny aza no natao).

Antiochosa Epifana koa dia nanjary tao amin'ny fahatakarana protestanta ho ilay fahefana manandra-tena, lavo ary manorina ny fahitana ao amin'ny andininy fahaefatra ambin'ny folo ao amin'ny Daniela toko fahiraika ambin'ny folo.

Ary amin'izany andro izany dia maro no hitsangana hanohitra ny mpanjakan'ny atsimo; ary ny mpangalatra amin'ny firenenao kosa hanandra-tena hampiorina ny fahitana; nefa ho lavo izy. Daniela 11:14.

Antiochus IV Epiphanes dia nanjaka tamin'ny 175–164 tal. J.K., ary izy no fahavalo tamin'ireo mpanjaka Seleosida telo ambin'ny folo. Niezaka hampihatra ny kolontsaina helenistika izy sy hampiray ny fanjakany teo ambanin'ny fombam-pivavahana grika. Norobainy ny Tempoly tamin'ny 169 tal. J.K., norarany ny fomba fanao jiosy (famorana, fitandremana ny Sabata, fianarana ny Torah), ary noterena hanao fanatitra ho an'ireo andriamani-tsampy ny olona. Tamin'ny Desambra 167 tal. J.K. dia nanorina alitara mpanompo sampy (ho an'i Zeus) teo ambonin'ny alitara jiosin'ny fanatitra dorana tao amin'ny Tempoly izy, ary nanatitra kisoa ho sorona, mbamin'ny fanaovana asa fandotoana hafa. Io fanamasinana io no teboka farany tsy zaka ho an'ireo Jiosy nitandrina ny lalàna, izay nahita izany ho fandikana faratampony ny fahamasinan'ny Tempoly sy ny lalàn'Andriamanitra. Niteraka fanoherana avy hatrany izany, raha nandà ny didin'ny manamboninahitra Seleosida mba hanao sorona ho an'ireo andriamani-tsampy i Matatiasa (mpisorona avy any Modeina), ka namono Jiosy nihemotra tamin'ny finoana iray sy ilay manamboninahitra, avy eo nandositra nankany an-tendrombohitra niaraka tamin'ny zanany lahy (ireo izay ho Makabeo tatỳ aoriana). Izany no nandrehitra ady anaty akata sy fikomiana nanomboka tamin'ny 167–160 tal. J.K., izay nikendry ny hamerenana amin'ny laoniny ny fanompoam-pivavahana jiosy, ka nitarika ho amin'ny fanokanana indray ny Tempoly (Hanoka) tamin'ny 164 tal. J.K. teo ambany fitarihan'i Jodasy Makabeo.

Tamin'ny fiandohana sy ny fiasaran'ny Fanjakana Seleokida dia nisy fanekena lehibe iray, nasehon'ny fanambadiana ara-diplômasia, izay nitondra ny singan'ny fizarazarana na ho amin'ny atsinanana sy andrefana, na ho amin'ny avaratra sy atsimo. Rehefa nihena ny Fanjakana Seleokida, i Antiokosy Epifana dia tonga tandindon'ny fahefana romanina miakatra, sady ivon'ny hatezeran'ny Makabeo. Tatỳ aoriana teo amin'ny tantara dia tonga sandoka amin'ily tandindona ara-paminaniana izay mametraka ny fahitana izy. Ny hery ao amin'ny andininy faha-roa amby roa-polo amin'ny toko fahiraika ambin'ny folo dia torotoro rehefa torotoro ilay andrianan'ny fanekena.

Ary ny sandrin'ny safodrano dia hofafan'izany eo anatrehany ka ho torotoro; eny, ary koa ny andrianan'ny fanekena. Daniela 11:22.

Nifarana tamin'ny taona 164 tal. J.K. ny fanapahan'i Antiochus Epiphanes, efa ho roanjato taona talohan'i Kristy, "ilay andrianan'ny fanekena," izay "notapahina" teo amin'ny hazo fijaliana. Ny tiana homarihina eto dia izao: ny Fanjakana Seleokida dia nanomboka sy nifarana tamin'ny fanambadiana ara-diplomatika niorina tamin'ny fifanarahana, izay voarakitry ny tantara fa nisy fitaka teo amin'ireo antoko roa tonta. Nandritra ny fanapahan'i Antiochus Epiphanes no nanombohan'ny fikomian'ny Makabeo, izay tandindon'ny Revolisiona Amerikana. Ao amin'ny tantaran'ny Makabeo, ny tolona nataon'izy ireo hanafahana tena tamin'ny fahefan'ny Seleokida dia nahitana fifanarahana lehibe iray tamin'i Roma. Ilay andininy izay manondro mivantana izany fifanarahana izany dia manondro mivantana an'i Roma ho miasa amim-pitaka, na milaza lainga eo amin'ny latabatry ny fifanarahana.

Ary rehefa vita ny fanekena natao taminy, dia hanao fitaka izy; fa hiakatra izy, ary ho tonga mahery amin'ny olona vitsy. Daniela 11:23.

Ny tsipika ara-paminaniana rehetra izay mialoha ny fotoanan'ny farany ao amin'ny andininy faha-efapolo dia ahitana fanekena voahitsakitsaka. Uriah Smith, raha naneho hevitra momba ireo "izay mahafoy ny fanekena masina" ao amin'ny andininy faha-telopolo, dia manoratra izao manaraka izao:

“Fahatezerana amin'ny fanekena; izany hoe, ny Soratra Masina, dia ny bokin'ny fanekena. Revolisiona tahaka izany no tanteraka tany Roma. Ny Heruli, ny Goths, ary ny Vandals, izay nandresy an'i Roma, dia nandray ny finoana Arianina ka tonga fahavalon'ny Fiangonana Katolika. Indrindra indrindra dia noho ny tanjona hamongorana izany hevi-diso izany no namoahan'i Justinian didy nanendry ny papa ho lohan'ny fiangonana sy mpanitsy ny mpivadi-pinoana. Tsy ela dia noheverina ho boky mampidi-doza ny Baiboly ka tsy tokony hovakian'ny sarambabem-bahoaka, fa ny raharaha rehetra iadian-kevitra kosa dia tsy maintsy atolotra amin'ny papa. Dia toy izany no nanangonan-baraka ny tenin'Andriamanitra. Ary ny emperoran'i Roma, izay mbola nitohy ny fizarana tatsinanan'izany, dia nifandray, na niray tetika, tamin'ny Fiangonan'i Roma, izay efa nahafay ny fanekena ka nahatonga ilay fialam-pinoana lehibe, mba hampietrena ny 'hevi-diso.' Natsangana ho eo amin'ny seza fiandrianany feno fireharehana ilay lehilahin'ota tamin'ny alalan'ny fandresena ny Goths Arianina, izay mbola nitana an'i Roma tamin'izany, tamin'ny A.D.538.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 281.

Ny andininy fahadimin'ny Daniela toko faha-iraika ambin'ny folo dia manondro ilay tsipika ara-tantara izay anomezan'ny mpanjakan'ny atsimo ampakarina ara-diplomatika ho mariky ny fanekena iray izay novakian'ny mpanjakan'ny avaratra tatỳ aoriana. Ny famalian'ny mpanjakan'ny atsimo dia naneho mialoha ny famalian'ilay mpanjakan'ny atsimo ara-panahin'i Napoléon tamin'ilay mpanjakan'ny avaratra papaly tamin'ny 1798. Ilay fanekena novakiana ao amin'ny andininy dimy ka hatramin'ny sivy dia naneho mialoha ny fanekena tao Tolentino izay novakian'i Napoléon, izay naneho mialoha ny filazan'i Putin momba ny fanekena novakin'ny OTAN. Ny famalian'i Napoléon dia naneho mialoha ny famalian'i Putin tamin'i Oksaina tamin'ny 2014. Ny famalian'i Antiochus Magnus ao amin'ny andininy faha-folo, izay namarana ny Ady Siriana fahefatra, dia mifanaraka amin'i Napoléon tamin'ny 1798 ary koa amin'i Putin tamin'ny 2014. Taorian'ny adin'i Panium ao amin'ny andininy faha-dimy ambin'ny folo, tamin'ny 200 talohan'i Kristy, dia nandamina fanambadiana ara-diplomatika i Antiochus tamin'ny fikasana miafina hampiditra an'i Egipta eo ambanin'ny fahefany nefa tsy hampiasa tafika an-tanety. Ny seza fiandrianan'i Antiochus Magnus dia nolovain'ny zanany lahy, izay novonoina, ka izany no nampiakatra an'i Antiochus Epiphanes, zanaka faravavin'i Antiochus Magnus, ho eo amin'ny seza fiandrianana. Ny asany tamin'ny fampiharana ny fomba amam-panao sy ny fivavahana grika dia niteraka ny fikomian'ny Makabeo, izay nitarika ho amin'ilay fanekena feno fitaka tamin'i Roma ao amin'ny andininy faha-roa amby roa-polo. Ny andininy faha-efatra amby roapolo dia mampiditra an'i Roma jentilisa ary manondro ny latabaty ny laingan'i Antoine sy Aogosto. Ao amin'ny andininy faha-telopolo, i Roma jentilisa dia miditra amin'ny fifampiresahana amin'ny fiangonana papaly, izay lazaina ho ireo izay nandika ny fanekena masina.

Ny andininy faha-24 ka hatramin'ny faha-30 no fijoroana vavolombelon'i Roma jentilisa, ary ny andininy faha-31 ka hatramin'ny faha-40 kosa no manome ny fijoroana vavolombelon'i Roma papaly. Ny andalana tsirairay ao amin'i Daniela 11:1 ka hatramin'ny andininy faha-40 dia maneho andalana faminaniana izay ampiharina ao amin'ny tantara miafina ao amin'ny andininy faha-40. Ny andalan'ny fanjakana Seleokida, ny andalan'ny fanjakana Ptolemaika, ny andalan'ny fanjakana Jodeana an'ny Makabeo, ny andalan'i Roma jentilisa ary ny andalan'i Roma papaly dia samy maneho ny tantara manomboka amin'ny 1989 ka hatramin'ny lalàn'ny Alahady. Ny iray sy ny iray amin'ireo andalana ireo dia samy manondro fanekena voahitsakitsaka ho singa lehibe iray ao amin'ny tantara.

I Roma no manangana ny fahitana ao amin'ny Daniela iraika ambin'ny folo, ary samy voamarika ho mandroso sy ho mitranga alohan'ny nanjakan'i Roma tamin'ny fahefana fara tampony nandritra ny vanim-potoana ara-paminaniana miavaka sy samy hafa azy avy, na ny fifanekena feno fitaka ara-paminaniana nataon'i Roma jentilisa na ny an'i Roma papaly. Samy nanamarika ny fiandohan'ny vanim-potoana ara-paminaniana momba ny fanapahana fara tampony ireo fahefana roa ireo ho manomboka tamin'ny fotoana naharesena ny sakana fahatelo nanohitra azy. Alohan'ny lalàna Alahady izay ho avy tsy ho ela any Etazonia dia hisy fifanekena feno fitaka eo amin'ny fahefana roa. In-efatra ireo fahefana roa ireo no efa mpanjakan'ny atsimo sy ny avaratra: indray mandeha teo amin'ny tany be voninahitr'i Joda sy Roma, indray mandeha teo amin'ny ampahany roa amin'ny triumvirata romana, ary indray mandeha teo amin'i Roma jentilisa sy Roma papaly. Tamin'ireo fifanekena feno fitaka roa mahakasika an'i Roma dia nifarana ho fifanekena teo

amin'ny tapany iray amin'ny fanjakana romana izany, na i Antony tany atsinanana, na i Aogosto tany andrefana, na i Roma jentilisa tany atsinanana sy Roma papaly tany andrefana. Firenena efatra misy fitaka teo amin'ny mpanjakan'ny avaratra sy ny atsimo, roa teo amin'ny mpanjakan'ny atsinanana sy ny andrefana, ary iray teo amin'ilay ho tonga tsy ho ela ho mpanjakan'ny avaratra sy ny tany be voninahitra.

Izany no mamarana ny fampahafantarana voalohany nataontsika ny bokin'i Daniela. Ny andian-dahatsoratra Panium no maneho ny famaranana ny andian-dahatsoratra momba ny bokin'i Daniela, izay fampidirana ho amin'ilay tantara miafina ao amin'ny andininy faha-efapolo, izay mbola hodinihintsika hatrany ao amin'ny lahatsoratra manaraka.